

Юрій Кокоцький

*здобувач третього рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

*Науковий керівник: **Наталія Олексюк**,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

АДАПТАЦІЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ: НОВІ ПІДХОДИ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Соціальна робота з вимушено переміщеними особами стала особливо актуальною в умовах збройної агресії, а згодом і повномасштабного вторгнення росії в Україну, коли багато людей змушені залишати свої домівки, шукати нові місця проживання та адаптуватися до незнайомих і незвичних умов. Частина вимушено переміщених осіб виїхала за кордон, інша – залишилась в країні. Незважаючи на місце перебування, усі вони зіткнулися з численними проблемами, включаючи втрату житла, роботи, соціальних зв'язків, а також з економічними та культурними бар'єрами.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасна практика соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами (далі – ВПО) будується на основі міжнародного та національного законодавства. В Україні правовий статус, права та свободи ВПО регулюються Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20 жовтня 2014 року, який закріплює право ВПО на захист і соціальну підтримку [1]. Важливим є також врахування міжнародних рекомендацій, зокрема Керівних принципів з питань внутрішнього переміщення ООН, які закликають до захисту прав ВПО у різних сферах життя, включаючи забезпечення базових соціальних послуг та безпечних умов життя [3].

Ключовими напрямками соціальної роботи з ВПО є психосоціальна підтримка, професійна адаптація та культурна інтеграція. Психосоціальна підтримка є важливою для подолання травм, пов'язаних із переміщенням, втратами та вимушеною адаптацією до нових умов. ВПО часто переживають серйозний стрес та психологічні розлади, що обумовлені розривом соціальних зв'язків та складнощами адаптації в нових громадах. Розробка сучасних соціальних програм, спрямованих на підтримку ВПО, допоможе полегшити їх інтеграцію та зменшити ризик маргіналізації [4, с. 27]. У цьому напрямі соціальні працівники використовують кризове консультування, соціальну допомогу та

різні терапевтичні методики, адаптуючи підходи під специфіку кожної громади та потреби конкретної людини.

Крім соціальної допомоги, важливим аспектом соціальної роботи є економічна адаптація. Оскільки переміщені особи часто втрачають роботу та можливості заробітку, необхідно забезпечити їх програмами перекваліфікації, підвищення кваліфікації, курсами професійного навчання та підтримкою у працевлаштуванні. Це дозволяє їм краще інтегруватися у нову громаду та створює умови для економічної самостійності. Сучасні технології, такі як дистанційні курси навчання та підготовки, суттєво розширюють можливості ВПО, особливо тих, хто проживає у віддалених районах [5, с.43].

Окремим викликом для соціальної роботи є культурна інтеграція ВПО, які часто стикаються з культурними відмінностями в нових громадах. Спільна участь у місцевих культурних і соціальних програмах допомагає подолати ці бар'єри, сприяє розвитку взаємоповаги та взаєморозуміння. Участь у культурних заходах, інформаційна підтримка про нові соціальні норми та традиції є важливими елементами для зниження напруги та сприяння гармонійному співіснуванню. Такі ініціативи можуть бути особливо ефективними в контексті програми підтримки на місцевому рівні, що підтверджується практичним досвідом роботи з переміщеними особами в Україні.

Окрім згаданих аспектів, сучасна соціальна робота з ВПО зосереджена на розвитку нових підходів та методів підтримки, які враховують особливості сучасного інформаційного суспільства. Інноваційні підходи включають цифрові інструменти для надання соціальних послуг. Наприклад, онлайн-консультування та платформи для дистанційного навчання дозволяють надавати психологічну та освітню підтримку тим, хто не може відвідувати офісні центри соціальної допомоги. У ситуації, коли ВПО можуть бути розміщені у віддалених регіонах або через інші обставини обмежені у доступі до соціальних послуг, цифрові ресурси відкривають нові можливості для надання підтримки.

Аналізуючи ефективність соціальної роботи з ВПО, важливо враховувати вплив довгострокових програм підтримки та адаптації, які включають не лише матеріальну допомогу, але й роботу з подолання соціальних бар'єрів, розвиток кар'єрних навичок та культурну інтеграцію. Перспективи подальших досліджень у цій сфері можуть охоплювати вивчення результатів мультидисциплінарного підходу до соціальної роботи, що дозволяє ефективніше адаптувати програми допомоги до потреб ВПО [2]. Подальше дослідження потреб ВПО може також зосередитися на залученні їх до процесів прийняття рішень у громадах, що сприятиме їхній активній участі у соціальному житті та інтеграції в нові спільноти.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у обраному напрямі. Отже, адаптація та інтеграція ВПО є багатогранним процесом, що потребує комплексного підходу та впровадження інноваційних підходів у соціальній

роботі. Важливу роль у цьому відіграють підтримка на всіх рівнях, індивідуальні консультації та використання технологій, що значно розширюють можливості для інтеграції ВПО в нове соціальне середовище. Цей напрямок потребує подальших досліджень, щоб удосконалити програми допомоги і враховувати найкращі міжнародні практики.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 р. № 1706-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
2. Наказ міністерства соціальної політики Про порядок організації мультидисциплінарного підходу з надання соціальних послуг у територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг) від 26.12.2011 № 568. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0354-12#Text>
3. Керівні принципи з питань внутрішнього переміщення. Агентство ООН у справах біженців, 1998. URL: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/IPPersons/GPUkrainian.pdf>.
4. Спільнота в умовах воєнного конфлікту: психологічні стратегії адаптації : колективна монографія / Коробка Л., Васютинський В., Вінков В. та ін. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. С. 26–28.
5. Васютинський В. О. Індивідуальні і колективні стратегії адаптації мешканців міських громад до життя в період воєнного конфлікту // *Проблеми політичної психології* : зб. наук. праць. К. : Міленіум, 2017. Вип. 5 (19). С. 43–52.

*Анастасія Кривульчак,
здобувачка другого рівня вищої освіти
спеціальність 231 Соціальна робота,
ОПП «Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія»
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)*

Науковий керівник: **Катерина Ігнатенко,**
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

ЗМІСТ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВРАЗЛИВИМИ СІМ'ЯМИ

Постановка проблеми. Відповідно до чинного законодавства України, сім'я розглядається як первинний і ключовий осередок суспільства. Вона складається з осіб, які спільно проживають, ведуть спільний побут та мають взаємні права й обов'язки. Навіть за умов тимчасової розлуки подружжя, спричиненої навчанням, роботою,